Амерички председник Доналд Трамп је заинтересован да буде од помоћи у дијалогу Београда и Приштине, каже за Данас Камерон Мантер, бивши амерички амбасадор у Србији и доскорашњи председник Ист Вест института (EWИ).

Мантер је у Београду протеклих дана имао више састанака са српским државним врхом – пре свега са председником Србије Александром Вучићем и министром спољних послова Ивицом Дачићем.

Поново сте у Београду. Какву мисију имате?

– У оквиру Балканских дијалога, које спроводи Ист Вест институт, имали смо једну серију разговора ове године, имаћемо још једну ускоро – у децембру. Покушавамо да људе укључимо што више, нарочито у текуће разговоре Америке и Европе. Америка има новог изасланика – Мета Палмера, а ЕУ новог комесара за спољну политику, Косово има изборе 6. октобра, другим речима, нови људи, нове идеје. Хоћемо да их окупимо да разговарају. И сврха мог доласка је да разговарам са људима о таквој врсти дијалога и да научим о томе шта се догађа.

Шта очекујете од тог дијалога?

– Мислим да постоји шанса да људи који раде на овој врсти тема разговарају. Рачунамо на то да би то могла да буде, не само велика јавна дебата, већ и „тиха“ дипломатија, да се извучемо од неких великих питања – било да је то Косово и Србија, или која је будућност Босне, Северне Македоније, да се извучемо од такозване трансакционе дипломатије и да видимо како наћи заједничку основу да се нека од ових питања реше. Доња граница, а тако верујемо у Ист Вест институту, као и ја, да су проблеми регионални и да их само једна држава не може решити и зато је ту и бизнисмен Џон Јовановић, члан Борда. Дакле, политичари, економисти, регионални приступ. Имамо много амбициозних идеја да истражимо и желимо да сазнамо како би биле примљене од политичких лидера. Председник Вучић и господин Дачић су били врло пријемчиви.

Да ли сте са Вучићем имали разговоре о могућем наставку дубоко заглављених преговора Београда и Приштине?

– Пошто су заглављени, нисмо разговарали о томе шта је било прошле седмице, али смо много више разговарали о плановима и перспективама дијалога Косова и Србије и какав бисмо дијалог имали у децембру, можда бисмо могли да решимо нека питања. Наравно, још не знамо ко ће бити са косовске стране, али знамо да је председник Вучић заинтересован. Такође, желимо да осигурамо да Американци и Европљани буду укључени. Забринути смо за ствари које нису биле пре 10 година кад сам био амбасадор. Реч је о томе да су Кинези сада овде, Турци су заинтересовани, Руси имају другачији скуп идеја… Ми желимо да будемо сигурни да разумемо позицију сваког од њих, јер је ово на дужи рок.

Да ли вам је председник Вучић представио свој план за Косово?

– Не, али начин на који смо разговарали није био – ево га мој план, него који је приступ најкориснији. А разговарали смо о дугорочним плановима, шта су најчешћи проблеми, шта је са проблемом економског раста, трансформацијом економије, демографским проблемом који ствара одлазак људи из региона…

Мислите ли да Метју Палмер може да одблокира преговоре Београда и Приштине?

– Може да помогне.

Ситуација је прилично компликована, јер има доста заинтересованих. Сад су умешани и званични Берлин и Париз.

– Не само они. Ту је и Брисел. Али ми и желимо да сви они буду укључени, јер ми и желимо да свако из региона, ко може да помогне, буде укључен. Мислим да је Палмер јако добро информисан о региону, а са његовом позицијом изасланика мислим да ће дати фокус разговорима, што укључује америчку владу. Не мислим да ће Палмер да упери прст и да реши све проблеме, али мислим да је он јако добро решење.

Мислите ли да нови Трампов саветник за националну безбедност који је постављен након одласка Џона Болтона, може да одблокира преговоре?

– То је тешко рећи, јер не познајем добро господина О'Брајена, али је другачији од Болтона. Болтон има дугу историју рада у администрацији за националну безбедност у Вашингтону. О'Брајен не, али има репутацију да добро ради са људима у тиму, као и да има поверење председника Трампа, што је јако важно. Колико знам, а знам само на основу писања медија, председник Трамп је заинтересован да буде од помоћи овде. То знамо из Болтонових изјава и Трампових сусрета са различитим лидерима, и то указује да је заинтересован. Са америчке тачке гледишта, чини ми се да постоји владин фокус

на разговоре, али мислим да то није довољно. Морају да буду фокусирани на људе који раде на економским реформама, који се баве инвестицијама или на будућој економској структури. Јер шта ми у основи желимо у региону – да земље региона живе у миру са својим суседима, да спроводе демократске реформе… Не можете само потписати парче папира, потребан је тежак рад, потребно је ангажовање, и чак и ако сам лично задовољан америчким ангажманом, мислим да је потребно укључити више људи из различитих области.

Поменули сте у интервју за Н1 да је дијалогу Београда и Приштине потребна „тајна дипломатија“. Шта се дешава иза завесе?

– Када погледамо, ту је дипломатија која је видљива и дипломатија која је тиха. Када виде да је нешто тајно, људи се узбуде јер помисле да постоји некакав план, али ја не радим за владу, нити знам икакав тајни план. Али знам да постоји потреба за „тихим разговорима“, где људи покушавају да нађу и тестирају идеје. У јавној дебати политички лидери обе земље кажу – ако дамо ово да ли ћемо довољно добити заузврат, шта добијамо, ко губи, ко побеђује… и то разумем. У тихој дебати ми разматрамо могућности – шта ако. У тишини разматрамо идеје – можда је добро за Србију и Косово, али не и за суседе и хајде да видимо зашто. Тиха дипломатија омогућава људима да изграде поверење, истраже идеје и то онда претвориш у прави споразум, надам се.

Амерички сенатори су били протекле седмице у Београду и рекли да је Вучић спреман споразум са Косовом. Шта мислите о томе?

– Занимљиво, нисам био на тим састанцима па не знам шта је Вучић рекао, али у преводу – Вучић је спреман да разговара, не и да потпише папир. И мислим да је то добро, јер и на Косову има људи који су спремни да разговарају. Мислим да је Вучић спреман да разговара јер је свестан да је будућност Србије, суштински повезана с будућношћу Косова. Једно не иде без другог.

Знате ли да ли бивши председник Бил Клинтон учествује у разговорима, пошто је Србија донирала два милиона долара његовој фондацији?

– Много је људи, као што је бивши председник Клинтон, који би били идеални да се

укључе у разговоре о Косову, али не знам ништа о томе.

Шта мислите о званичним идејама политичких руководстава тих држава да Косово и Албанија формирају Велику Албанију?

– Док сам био дипломата били смо против формирања Велике Албаније, јер се надамо да ће и Косово и Албанија постати део Европске уније, као и за Албанце који живе у Северној Македонији.

Последњи пут кад смо разговарали рекли сте да не знате тачно шта Трампова администрација жели на Балкану. Знате ли сада?

– Има неколико ствари које Трампова администрација жели да охрабри дијалог, јер не именујете специјалног изасланика ако то не желите. Мислим да у свакој земљи постоји веза између унутрашње и спољне политике, а председник трамп је у тој традицији и желео би да види победу у победу у спољној политици. Не знам да ли то ради због дубоког познавања прилика у региону, али знам да је би за унутрашње потребе то била победа.

 Назад у УН

*** Какав је ваш став о предлозима српске опозиције да се решење косовског питања врати у Уједињене нације?**

– Не знам за такве предлоге, али мислим да све то треба да буде на столу. Желимо да избегнемо замрзнути конфликт и све оне предлоге који би могли да да нас врате уназад.

(Данас)